

2023-09-15

Arbetsmarknadsdepartementet

RIOs remissvar på delbetänkandet Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration (SOU 2023:24)

RIO inkommer härmed med yttrande över delbetänkandet Etablering för fler – jämställda möjligheter till integration (SOU 2023:24).

Sammanfattning

- Utbildningsformen folkhögskola är framgångsrik med att nå utrikes födda kvinnor och dessutom särskilt gynnsam för målgruppen
- Folkhögskolan har viljan och kompetensen att välkomna fler att ta del av etableringsinsatser på folkhögskola
- Arbetsförmedlingen brister i sitt ansvar att samverka med folkhögskolor, framför allt på operativ, lokal nivå och myndighetens verksamhet är inte likvärdig över hela landet
- Där Arbetsförmedlingen brister i sin verksamhet har folkhögskolor betydande svårigheter att bedriva studiemotiverande kurs (SMF)
- En beskrivning av vilka konsekvenser förslagen kan få för folkhögskolan saknas

RIOs synpunkter

Trots att utrikes födda kvinnor nu har en starkare ställning på arbetsmarknaden än tidigare har gruppen en relativt svag förankring på arbetsmarknaden jämfört med övriga. Det är därför angeläget med åtgärder som innebär att de kan närma sig för att sedan kunna etablera sig på densamma. Men den arbetsmarknadspolitiska beskrivningen av utrikes födda kvinnor behöver nyanseras och problematiseras; skillnaderna inom gruppen är stora. Vilket gör att behovet till stor del kan beskrivas i termer av riktade snarare än generella åtgärder. Vidare är ett aktivt deltagande i civilsamhället en högst väsentlig del av integrationen. RIO välkomnar utredningen och har tagit del av delbetänkandet.

Utbildning är nyckeln till arbetsmarknaden och utbildningsformen folkhögskola i allmänhet och den rörelsedrivna med civilsamhället som huvudman i synnerhet har visat sig vara framgångsrik med att nå utrikes födda kvinnor och dessutom särskilt gynnsam för målgruppen. Framgångsfaktorerna har bland annat sin grund i folkhögskolans pedagogik som särskilt fokuserar på individens utveckling parallellt med kunskapsinhämtning.¹ På folkhögskolorna finns det ett varierat kursutbud där en studerande genom allmän kurs kan uppnå gymnasiebehörighet.² Folkhögskolan erbjuder en sammanhållen utbildningskedja där en etableringskurs ofta kan vara den inledande delen och allmän kurs eller en yrkesutbildning den avslutande.

¹ Proposition 2013/14:172 Allas kunskap – allas bildning

² Förordning (2015:218) om statsbidrag till folkbildningen

Sfi på folkhögskola har en högre andel kvinnor än sfi på komvux. Vidare är målgruppen särskilt positiva när det gäller upplevelsen av hur väl allmän kurs på folkhögskola förberett dem för högskolestudier. Av de som läser vidare på högskola efter allmän kurs är andelen bland kvinnor med utländsk bakgrund den största; 75 procent gör så. Andelen ökar dessutom över tid.

Efter avslutade studier på folkhögskola uppger 86 procent av utrikes födda kvinnor att folkhögskolan har ökat deras möjligheter att studera vidare, en så hög andel som 95 procent som gått allmän kurs. 76 procent uppger att folkhögskolan ökat deras möjligheter på arbetsmarknaden. Vilka är högre andelar än de för samtliga deltagare.

RIO anser att direktivet och de tillägg som regeringen gjort till detta lyfter flera viktiga aspekter; bland annat vikten av språkundervisning såsom sfi, ett aktivt deltagande i civilsamhället och att etableringen på arbetsmarknaden behöver påskyndas med riktade åtgärder. Men mot bakgrund av att folkhögskolan är framgångsrik med att höja utbildningsnivån bland utrikes födda kvinnor och därigenom utgör en del av lösningen på kompetensförsörjningen – en del av det som utredningen söker svaren på – är det förvånande att utbildningsformen osynliggörs i direktivet och anmärkningsvärt att RIO som företrädare för ca 75 procent av landets folkhögskolor inte är remissinstans.

Det är mot bakgrund av det ändå tillfredsställande att utredningen genomfört studiebesök på en av civilsamhället driven folkhögskola och i delbetänkandet nämner sfi på folkhögskola samt av Arbetsförmedlingen beslutade etableringsinsatser i form av utbildning på folkhögskola.

Då den för utrikes födda kvinnor gynnsamma utbildningsformen folkhögskola redan har utvecklad strukturer på plats i form av bland annat en pedagogik med hög grad av individualisering kan regeringen med fördel förstärka folkhögskolans samhällsuppdrag. Detta kan till exempel ske genom att introducerande samhällskurser med ett helhetsperspektiv utformas där hänsyn tas till den enskilda individens situation utifrån bland annat ett eventuellt föräldraskap. Utbildningsformen folkhögskola ska i det arbete som delbetänkandet behandlar betraktas som en självklar samverkanspart och utförare.

Förslag med RIOs kommentarer

Nedan följer de förslag i delbetänkandet som RIO valt att kommentera. Även övriga förslag kan vara angelägna men lämnas utan kommentarer.

- Etableringsprogrammets målgrupp utvidgas vilket innebär att Arbetsförmedlingen får ett utökat ansvar för att erbjuda fler nyanlända etableringsinsatser

Kommentar:

RIO välkomnar att fler kommer att erbjudas etableringsinsatser. Folkhögskolorna har viljan och kompetensen att öka antalet deltagare i verksamheten. Det är vår förhoppning att många i en utvidgad målgrupp kommer att ta del av etableringsinsatser på folkhögskola. Detta förutsätter dock att utbildningsformen folkhögskola ges tillräckliga resurser för att kunna möta ett förmodat växande behov.

- Arbetsförmedlingen bör säkerställa relevant information om bland annat vilka insatser för att underlätta och påskynda etableringen i arbets- och samhällslivet som finns och som kan erbjudas den som inte har ett arbete vid inflyttning till Sverige

Kommentar:

RIO menar att det är angeläget att de som är aktuella att omfattas av etableringsinsatser får den information som behövs. Vi utgår från att utbildningsformen folkhögskola ingår i denna. Detta förutsätter dock att Arbetsförmedlingen på alla nivåer har kännedom och god kunskap om utbildningsformen.

- Statskontoret bör få i uppdrag att analysera skillnader och likheter mellan den utvidgade och den ursprungliga målgruppen vad gäller bland annat genomförande av etableringsinsatser och arbetsmarknadsutfall

Kommentar:

RIO välkomnar analyser av etableringsinsatser och effekter av dessa. Vi förutsätter att det i ett uppdrag till Statskontoret även ingår att analysera skillnader och likheter mellan olika utbildningsformer samt studier som genomförs på plats kontra distans.

- Arbetsförmedlingen ansvarar för att samordna etableringsinsatser och behöver säkerställa att resurser och kompetens finns på plats på myndigheten för att samverka med andra aktörer och samordna etableringsinsatserna på både strategisk och operativ nivå

Kommentar:

RIOs erfarenhet är, precis som SKR framhåller vilket framgår av utredningen, att det finns omfattande brister i Arbetsförmedlingens förmåga att samverka med andra aktörer, i det här fallet folkhögskolor, framför allt på operativ, lokal nivå. Där Arbetsförmedlingen brister i sin verksamhet har folkhögskolor betydande svårigheter att bedriva studiemotiverande kurs (SMF). På enstaka håll fungerar dock denna lokala samverkan vilket innebär att förutsättningarna för folkhögskolorna skiljer sig åt beroende på var i landet verksamheten bedrivs. Det är en högst rimlig förväntan på Arbetsförmedlingen att myndighetens verksamhet ska vara likvärdig över hela landet. Generellt menar RIO att det är problematiskt med Arbetsförmedlingen som huvudaktör i delbetänkandet. Detta bland annat mot bakgrund av hur myndigheten styrts och utifrån sina förutsättningar hanterat sin verksamhet på senare tid.

Avslutande kommentarer

RIO saknar en beskrivning av vilka konsekvenser förslagen kan få för utbildningsformen folkhögskola i delbetänkandets konsekvensanalys. Men även en nulägesbeskrivning av konsekvenserna för folkhögskolan när Arbetsförmedlingen brister i sitt ansvar att samverka med folkhögskolorna på operativ nivå. Där så sker har folkhögskolor betydande svårigheter att bedriva studiemotiverande kurs (SMF).

Vi ser fram emot att senare ta del av slutbetänkandet men då som remissinstans.

Anna Ekström

Ordförande

Olle Westberg

Generalsekreterare

